

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 4 (6)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

4

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Юлдашев Ш.Г. Конвергенция и поляризация развитых и развивающихся стран в эпоху развития искусственного интеллекта.....	8
Mamatov B.S. Foreign investment is an important factor of economic growth.....	15
Raximova K.N. Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya kompaniyasining rivojlanish tendensiyasi.....	22
Karimov Sh.X. Turizmni barqaror rivojlantirishda hududiy boshqaruv omillarining ahamiyati.....	26
Raximov D.Sh. To‘qimachilik sanoatida diversifikatsiya darajasi va iqtisodiy samaradorlik ko‘rsatkichlari tahlili.....	30
Rashidova K. Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing faoliyati samaradorligini oshirish.....	32
Хакимов Д.Р. Процессы, возможности и ограничения экономической интеграции между Республикой Узбекистан и Китайской Народной Республикой.....	37
Olimjanova Sh.O., Eshonqulov I.N. O‘zbekistonda agrar munosabatlarni takomillashtirishda resurs tejamkor texnologiyalarni joriy etish masalalari.....	42
Valikulov Sh.Z. O‘zbekistonda neft-gaz sanoatiga investitsiyalarni jalb qilishning institutsional muammolari va yechimlari.....	48
Ganieva L.S. Bojxona xizmatlari samaradorligini oshirishning nazariy asoslari.....	52
Axrorova N.U. Turizm xizmatlaridan tajriba iqtisodiyotiga o‘tish: evolyutsion tahlil.....	56
Kamilova A.N. Sanoat ishlab chiqarish korxonasida mehnatni normalashtirish menejmentini tashkil etish va takomillashtirish yo‘llari.....	61
Umurzakova Z.S. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishni takomillashtirish chora-tadbirlari.....	66
Abdiyeva D.K. Priority directions for improving the national logistics policy in Uzbekistan.....	69
Xalimova N.J. Kreativ turizm: nazariy asoslar va ta’riflar qiyosiy tahlili.....	74
Maxramova N.Y. Strategik menejmentda qadriyatlar zanjiri: raqobatbardoshlikni oshirishning konseptual asoslari.....	78
Zaxirova G., Shavkatova N.O’. O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish masalalari.....	82
Maxmudov H., Muxtarova G., Maxmudov H. Ekologik muommolar va ularning mamlakat iqtisodiyotga ta’siri.....	86
Umurzakova M.N., Gulahmadov Sh.A. Davlat ichki va tashqi qarzlarning ijobiy va salbiy jihatlar tahlili.....	89
Xasanov I.M. O‘zbekistonda mulkchilik munosabatlarning transformatsiyasi: tadbirkorlikni rivojlantirish omili sifatida.....	94
Abdullayev M.G’. Personalni boshqarish tizimining ilmiy-nazariy asoslari va uning korxona samaradorligiga ta’siri.....	101
Адилов Б.Б., Абдуллаева М.К. Ўзбекистонда саноат корхоналарини ривожлантириш, тенденциялари.....	105
Абдуғаниев Ё.Ж. Яшил иқтисодиёт - барқарор ривожланиш мақсадларининг янги парадигмаси сифатида.....	112
Xusanboyeva T.M. Talabalarning iqtisodiy tafakkurini shakllantirishda to‘garaklarning o‘rni va ahamiyati.....	116
Xashimova S.N. O‘zbekiston milliy yashil taksonomiyasi mohiyati va ahamiyati.....	120
Mitillayev I.T. Tijorat banklarida kredit risklarini baholashda zamonaviy scoring modellari va ularning samaradorligini oshirish yo‘llari.....	124
Бобоқулова М.Ғ. Инвестиция муҳити ва Ўзбекистондаги инвестиция жараёнларининг динамикаси.....	127
Bekberganova M.R. “O‘zbekistonda sug‘urta kompaniyalari tushumlarining ekonometrik tahlili”.....	134
Рахимова М.Ш. Модернизация системы социальной защиты.....	138
Oqboyev A.R. Tadbirkorlik subyektlari eksport salohiyatini xalqaro standartlar asosida oshirish yo‘llari....	142
Djumanova R.F. Aholi turmush sifatini baholashning metodologik yondoshuvlari.....	147
Mamatov B.S., Umurzakova M.N. Davlat tibbiy sug‘urta tizimida bepul xizmatlar, reimbursasiya va foydalanish shartlari.....	154
Ешимбетов У.Х. Қишлоқ хўжалигини ҳудудий ташкил этиш ва иқтисослаштиришнинг илмий асослари.....	158
Xodjaeva F.K. Sanoat ishlab chiqarishini tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish....	167
Yusupova M. Hududlarda ayollar va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda institutsional qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	171
Abduxalilov B.Z. O‘zbekistonda IT provayderlar xizmatlari raqobatbardoshligini oshirish: huquqiy va institutsional asoslar.....	175
Abdisamatov A.A. Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	178

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

Abdusalomov I.J. Korxonalarda chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va uning moliyaviy natijalarga ta'siri.....	182
Amirov L.F., Sokhibjonova S.S. Directions for increasing agricultural product exports in the context of a green economy.....	185
Boltaxo'jayeva I.O'. Ways to improve the enterprise management system based on modern management models.....	191
Dehqonov U.M., Sativaldiyeva G. Korxonalarda bo'nak to'lovlari hisobining moliyaviy hisobotga ta'siri va ularni optimallashtirish bo'yicha tahliliy yondashuvlar.....	195
Isoqova M.A. O'zbekistonda yashil energiyadan foydalangan holda kichik biznesni rivojlantirishning institutsional va moliyaviy mexanizmlari.....	199
Mamadaliyev B., Teshaboyev J. Korxonalarda mehnatga haq to'lash hisobini avtomatlashtirish va audit samaradorligini oshirish yo'llari.....	202
Poziljonov M., Teshaboyev X. Davlat muassasalarida asosiy vositalarning hisobini takomillashtirish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish.....	206
Rustamova F.A. Qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning roli.....	209
Tursunboyev Q.O. Transport xizmatlari ko'rsatish sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning xorijiy tajribalari.....	213
Umarov T.S. Hududlarda qurilish korxonalarini faoliyatini samarali tashkil etishni ekonometrik modellash va prognozlash.....	216
Xo'jaliyev A.O., Avilov N. Moliyaviy natijalar hisobi va auditda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	220
Xomidov T.T., Arziboyeva R.S. Bank aktivlarining tarkibi va ularni boshqarish omillari.....	223
Xusainov M. Sanoat korxonalarida mahsulot tannaxsini kalkulyatsiya qilish tizimini takomillashtirishning metodologik asoslari va audit mexanizmlarini rivojlantirish.....	227
Begaliyeva M.A., Egamshukurova N.R. Jahon savdo tizimi va milliy iqtisodiyot uchun uning ahamiyati..	231
Gulimboyev S.I. Korxonalarda moliyaviy resurslar taqsimotining zamonaviy usullari.....	235
Ibodov J.Q. Moliyaviy tizimning xizmatlar sohalari va bo'g'inlari.....	239
Jumabayeva K.B. Xalqaro pensiya tizimi modellari va ularning mintaqaviy tamoyillari.....	243
Khusanova Z.R., Yo'ldasheva Z.U. Global trends in the development of international tourism services....	249
Sadullayev M.D. Sanoat korxonalari innovatsion faoliyatini boshqarish.....	252
Tilabov N.T. Davlat qarz siyosatini samarali boshqarish strategiyasini takomillashtirish.....	256
Toshtemirov Y.N. O'zbekistonda logistik faoliyatni rivojlantirishning hozirgi darajasi.....	264
Toshtemirova Z.M. Mahalla institutining iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi strategik ahamiyati.....	268
Uralov E.O. Surxondaryo viloyati xududida sanoatni shakllanishi va rivojlanishi.....	273
Xursanova F.Sh. Budjetlararo munosabatlarning iqtisodiy mazmuni.....	278
Yuldasheva G.A. Investitsion qarorlarni kabul qilishda moliyaviy tahlilning ahamiyati va roli	282
Абдуллаева Р. Тadbirkorlikning zamonaviy kuryentlari.....	287
Юлдашев А. Фаргона вилояти маҳаллаларида инвестиция фаоллигини оширишнинг институционал асослари	292
Abdumalikova Z., Razakova B.S. O'zbekiston sug'urta bozorini moliyaviy texnologiyalar (insurtech) asosida rivojlantirish: imkoniyatlar va yo'nalishlar.....	294
Azimov B.F. Milliy innovatsion tizimni boshqarishda tashkiliy-institutsional va moliyaviy-iqtisodiy mexanizmlarning roli.....	300
Begaliyeva M.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim tizimida sifat menejmentini samarali joriy etishning ahamiyati.....	304
Dawletmuratov A.M. Xizmatlar bozorini rivojlantirish orqali bandlikni oshirish va daromadlarni ko'paytirish mexanizmlari.....	308
Karimova L.S., Jabborov A.A. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot: holati, muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	313
Maxmudov F.U. Oliy ta'lim muassasalarida moslashuvchan marketing strategiyalarini ishlab chiqish mexanizmlari.....	319
Navruz-zoda L.B. Kichik biznes subyektlarining kadrlar salohiyati va bilim infratuzilmasiga bo'lgan talablari: Buxoro viloyati misolida.....	323
Nishonboyev D.E., Abdumalikov S.T. Chorvachilik tarmog'ini innovatsion boshqaruv asosida rivojlantirish istiqbollari.....	327

Nurmirezayeva N.R. Valyuta kursi o‘zgarishining eksport-importga ta’siri: O‘zbekiston misolida amaliy baholash.....	331
Rahimov A.M. Hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishda qayta ishlash sanoatini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini takomillashtirish.....	335
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini baholashning xalqaro tajribasi va uni joriy etish.....	339
Ravshanova M.M. Hududiy iqtisodiy salohiyatni baholashda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish va ularning elektron tijorat tizimidagi o‘rni.....	343
Ro‘ziboyeva M. O‘zbekistonda ishchi kuchi migratsiyasi va iqtisodiy o‘sish darajasining o‘zgarish dinamikasi.....	347
Saidova F.K., O‘rozov Sh. Korporativ ijtimoiy mas’uliyat (CSR) va yashil iqtisodiyot: logistika sektorida boshqaruv strategiyalari.....	350
Sultonov S.N. Hududlarda klasterlarini investitsion - innovatsion rivojlantirish istiqbollari (Qashqadaryo viloyati misolida).....	354
Sultonova D.U. Korxona iqtisodiyotida resurslarni boshqarishning raqamli-integratsiyalashgan modelini takomillashtirish.....	358
To‘raxojayev H.H., Hoshimov P.Z. Islomiy banklarning ishlash tamoyili va islom moliya tizimining O‘zbekiston iqtisodiyotiga tadbiqu.....	362
Tursunova N.U. Bridging the innovation gap: development-focused entrepreneurship support and international intermediaries.....	368
Акрамова Г.А. «Роль женщин-ученых в совершенствовании механизмов коммерциализации ремесленных услуг Узбекистана в условиях цифровой экономики».....	374
Болтаев Ж.А. Трансформация банковского сектора в условиях цифровизации мировой экономики..	379
Жунайдуллаев М.А. Жанубий Кореяда рақамли таълим технологиялари орқали индивидуал спортчиларини тайёрлаш тизимини бошқаришнинг миллий хусусиятлари.....	384
Митрушова М.Л. Интеллектуальный капитал как ключевой фактор инновационного развития предприятия.....	388
Муродов О.У. Барқарор ривожланиш тушунчаси ва унинг иқтисодий, ижтимоий ҳамда экологик мезонлари.....	392
Саидова Г., Ибрагимова К., Қурбонов А. Рақамли трансформация шароитида енгил саноат корхоналари маҳсулотларининг халқаро рақобатбардошлигини ошириш стратегиялари.....	396
Sarkarov S.Z. O‘zbekistonda qurilish sohasining texnologik bisqichlar kesimida rivojlanishi.....	401
Minojiddinova N.M. Aksiyadorlik jamiyati korxonalarida xodimlarni samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish istiqbollari.....	406
Ruzmetova I.Y. Xorazm viloyati iqtisodiyotida kichik biznesning o‘rni.....	410
Qudratov D., Ismoilov A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning tarmoqlar rivojidadagi o‘rni.....	414
Qodirov H.D. Soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish orqali davlat byudjeti daromadlarini barqaror oshirish yo‘llari.....	417
Kinjayev K.N. Banklarda kreditlar tasnifini yaxshilash orqali rentabellikni ta’minlash yo‘llari.....	421
Макушина А.Ю. Государственная поддержка экспортного потенциала субъектов малого предпринимательства в Республике Узбекистан.....	424
Rejapov X.X., Oxunjonova K.K. Ixtisoslashtirilgan savdo majmualarini moliyaviy resurslarini shakllantirish va ishlatish yo‘nalishlari – Bek Baraka savdo majmuasi misolida.....	430
Махкамова Н.С. Роль государственно-частных партнерств (ГЧП) в продвижении устойчивого развития	434
Avilov N., Muhammadova G. Korxonalarda materiallar harakatining auditi va iqtisodiy tahlili.....	441
Abdullayeva R.G., Raxmonova I.S. O‘zbekiston qishloq hududlarida bandlikni ta’minlash holati va rivojlanish tendensiyalari.....	444
Yusupova M.B. Ustama ishlab chiqarish xarajatlarini taqsimlashning ABC usuli.....	447
Toshpo‘latov M.A. Ta’lim loyihalarida moliyaviy mablag‘lardan samarali foydalanishning xususiyatlari...	452
Hamidova Sh., Ahmadaliyeva H. Kapital qo‘yilmalarning samaradorlik tahlili.....	458
Хамракулов С.М. Собственный капитал в функционировании экономических субъектов Республики Узбекистан.....	461
Zayavitdinova N.M. Raqamli platformalar asosida xizmat ko‘rsatish korxonalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	465
Turg‘unov T.S. O‘zbekistonda aholi turmush darajasini statistik taxlil qilishning ahamiyati.....	469
Ботирова З.Қ. Рақамли иқтисодиёт шароитида даромадларни бошқаришнинг хусусиятлари....	475
Бегимова Н.К. Меҳнат бозорида гендер тафовутларининг келиб чиқиш сабаблари.....	481

3. Ўзбекистон Республикасининг «Ивестициялар ва инвестиция фаолият тўғрисида» ги Қонуни.
4. North D. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. New edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2024.
5. Acemoglu D., Robinson J. *The Narrow Corridor*. New York: Penguin Press, 2024.
6. World Bank. *Local Investment Climate and Community Institutions*. Washington, DC, 2024.
7. UNDP. *Community-Based Investment and Inclusive Local Growth*. New York, 2025.
8. OECD. *Regional Development and Local Governance*. Paris, 2024.
9. Rodrik D. *Industrial Policy for the Twenty-First Century*. Harvard, 2024.
10. Фарғона вилояти статистика бошқармаси. *Фарғона вилоятининг 2024 йил ижтимоий-иқтисодий ривожланиш кўрсаткичлари*. Фарғона, 2025.

UDK:336.71

**O‘ZBEKISTON SUG‘URTA BOZORINI MOLİYAVIY TEXNOLOGIYALAR
(INSURTECH) ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: IMKONIYATLAR VA YO‘NALISHLAR**

**РАЗВИТИЕ СТРАХОВОГО РЫНКА УЗБЕКИСТАНА НА ОСНОВЕ ФИНАНСОВЫХ
ТЕХНОЛОГИЙ (INSURTECH): ПЕРСПЕКТИВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ**

**DEVELOPMENT OF THE INSURANCE MARKET OF UZBEKISTAN BASED ON
FINANCIAL TECHNOLOGIES (INSURTECH): PROSPECTS AND DIRECTIONS**

Abdumalikova Zilolaxon

Mirzo Ulugbek nomidagi O‘zbekiston Milliy Universiteti 1-kurs magistranti

Илмий раҳбар: **Razakova Barno Sayfiyevna**

Mirzo Ulugbek nomidagi O‘zbekiston Milliy Universiteti PhD, dots.v.b.

Annotatsiya

Mazkur maqolada moliyaviy texnologiyalar (InsurTech)ni joriy etish asosida O‘zbekiston sug‘urta bozorini rivojlantirish istiqbollari va asosiy yo‘nalishlari ko‘rib chiqiladi. Tadqiqotda sug‘urta faoliyatida InsurTechdan foydalanishning asosiy yo‘nalishlari tizimlashtirilgan hamda 2025-yilda O‘zbekiston sug‘urta bozorida ularning joriy etilishiga oid miqdoriy ko‘rsatkichlar tahlil qilingan.

Kalit sozlar: Sug‘urta bozori, InsurTech, Moliyaviy texnologiyalar, Raqamli sug‘urta, Sug‘urta kompaniyalari.

В данной статье рассматриваются перспективы и основные направления развития страхового рынка Узбекистана на основе внедрения финансовых технологий (InsurTech). В исследовании систематизированы основные направления использования InsurTech в страховой деятельности, а также проанализированы количественные показатели их внедрения на страховом рынке Узбекистана в 2025 году.

Ключевые слова: Страховой рынок, InsurTech, финансовые технологии, цифровое страхование, страховые компании.

The article examines the prospects and key directions for the development of the insurance market of Uzbekistan based on the implementation of financial technologies (InsurTech). The study systematizes the main directions of InsurTech application in insurance activities and analyzes quantitative indicators of their implementation in the insurance market of Uzbekistan in 2025.

Keywords: Insurance Market, Insurtech, Financial Technologies, Digital Insurance, Insurance Companies.

Sug‘urta bozorining rivojlanishi moliyaviy tizim barqarorligi hamda mamlakatning iqtisodiy xavfsizligini ta’minlashda muhim omil hisoblanadi. Jahon iqtisodiyotining raqamli transformatsiyasi sharoitida an’anaviy sug‘urta modellari raqobatning kuchayishi, iste’molchilar xulq-atvorining o‘zgarishi, sug‘urta risklarining tobora murakkablashuvi hamda qayta ishlanayotgan axborot hajmining ortib borishi sababli asta-sekin o‘z samaradorligini yo‘qotmoqda. Ushbu sharoitda moliyaviy texnologiyalar sug‘urta sohasini modernizatsiya qilish va uning raqobatbardoshligini oshirishning asosiy vositasiga aylanmoqda.

Sug‘urta sohasidagi moliyaviy texnologiyalar, ya’ni InsurTech, avtomatlashtirilgan andarrayting, sug‘urta mahsulotlarining onlayn savdosi, katta ma’lumotlar (Big Data), sun’iy intellekt, blokcheyn texnologiyalari hamda sug‘urta jarayonlari uchun mo‘ljallangan raqamli platformalarni o‘z ichiga olgan barcha IT-yechimlarni qamrab oladi. Ular transformatsion xususiyatga ega bo‘lib, operatsion xarajatlarni sezilarli darajada kamaytirish, sug‘urta operatsiyalarining shaffofligini oshirish, mijozlar tajribasini yaxshilash hamda sug‘urta risklarini yanada aniq baholash imkonini beradi.

InsurTechni qo‘llash O‘zbekiston sug‘urta bozori uchun dolzarb yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda mamlakatda moliyaviy sektorni rivojlantirish, xizmatlarni raqamlashtirish hamda aholi va biznes subyektlari orasida sug‘urta bozorining qamrovini kengaytirish maqsadida keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, sug‘urta bozori hanuzgacha sug‘urtalash darajasining pastligi, sug‘urta portfelining cheklanganligi hamda ayrim bozor ishtirokchilarining raqamli yetuklik darajasining pastligi bilan tavsiflanadi.

O‘zbekiston sug‘urta bozorida InsurTechdan foydalanish katta istiqbolga ega bo‘lib, u sug‘urta kompaniyalari faoliyati samaradorligini oshirish, sug‘urta xizmatlari iste’molchilari sonini ko‘paytirish, risklarni boshqarish sifatini yaxshilash, shuningdek sug‘urta institutlariga bo‘lgan ishonchni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Tadqiqotning umumiy maqsadi InsurTech bo‘yicha nazariy yondashuvlarni tahlil qilish, sug‘urta bozorining joriy holatini baholash hamda sug‘urta faoliyatida moliyaviy texnologiyalarni qo‘llash bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Sug‘urta sohasida moliyaviy texnologiyalarning (InsurTech) rivojlanishi xalqaro va mintaqaviy iqtisodiy adabiyotlarda faol ilmiy tadqiqotlar mavzusi hisoblanadi. Aksariyat mualliflar InsurTechni an’anaviy sug‘urta kompaniyalari biznes modellari transformatsiya qilish hamda sug‘urta bozorining samaradorligini oshirishda muhim omil sifatida baholaydilar.

Smitning ta’kidlashicha, InsurTech sug‘urta sohasida andarrayting, sug‘urta mahsulotlarini sotish hamda sug‘urta da’volarini ko‘rib chiqish jarayonlarini raqamlashtirish orqali sug‘urta sanoati samaradorligini oshirishga qaratilgan texnologiyalarga asoslangan innovatsiyalarni anglatadi. Muallifning qayd etishicha, raqamli platformalar va onlayn savdo kanallarini joriy etish tranzaksiya xarajatlarini kamaytiradi hamda mijozlarning sug‘urta xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi [1].

Bohnert, Fritzsche va Gregor tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda sug‘urta kompaniyalarida ichki jarayonlarni optimallashtirishda raqamli texnologiyalarning roli alohida ta’kidlanadi. Mualliflarning fikriga ko‘ra, Big Data va analitik vositalardan foydalanish sug‘urta risklarini baholash aniqligini sezilarli darajada oshiradi hamda sug‘urta bozorida axborot asimmetriyasini kamaytirishga xizmat qiladi [2].

Swiss Re Institute tadqiqotlarida InsurTech raqamli iqtisodiyot sharoitida sug‘urta sektorining barqarorligini (rezistentligini) oshiruvchi muhim omil sifatida ko‘rib chiqiladi. Mualliflar sun’iy intellekt va mashinaviy o‘rganish texnologiyalaridan foydalanish shaxsiylashtirilgan sug‘urta mahsulotlarini rivojlantirishga hamda mijozlar ishonchini oshirishga xizmat qilishini ta’kidlaydilar [3]. OECD tadqiqotlarida sug‘urta qamrovini kengaytirish va inklyuziv sug‘urtani rivojlantirishda moliyaviy texnologiyalarning ahamiyati alohida qayd etiladi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish, ayniqsa, an’anaviy sug‘urta kanallari samaradorligi cheklangan

rivojlanayotgan mamlakatlar uchun muhim ahamiyatga ega[4]. Moliyaviy texnologiyalarni sug‘urtaga joriy etish bilan bog‘liq me‘yoriy muammolar va xavflar IAIS tadqiqotlarida tahlil qilingan. Mualliflar sug‘urta faoliyatining yangi raqamli modellari bilan mos ravishda nazorat mexanizmlarini moslashtirish va kiberxavfsizlikni mustahkamlash zarurligini alohida ta’kidlaydilar [5].

Umuman olganda, ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, InsurTech sug‘urta bozorini rivojlantirishning strategik yo‘nalishi sifatida qaraladi va samaradorlik, shaffoflik hamda barqarorlikni oshirishga hissa qo‘shadi [6].

Mazkur tadqiqot O‘zbekiston sug‘urta bozorida moliyaviy texnologiyalar (InsurTech)ni joriy etish istiqbollari tahlil qilishda tizimli va solishtirma yondashuvdan foydalanadi. Nazariy asos ilmiy adabiyotlar va xalqaro tahliliy materiallarni tahlil qilish va sintez qilishga tayangan[7].

Tadqiqotning empirik qismi 2025 yilga oid xalqaro tashkilotlar ma’lumotlari va ekspert baholarining iqtisodiy-statistik tahliliga asoslanadi. InsurTech tendensiyalarini tizimlashtirish va ularning joriy etilish natijalarini baholashda jadval shaklidagi yondashuv qo‘llanilgan.

Sug‘urta bozorining joriy holatini tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, moliyaviy texnologiyalarni joriy etish uning strukturaviy transformatsiyasida muhim omilga aylanmoqda. Moliyaviy sektorning raqamlashtirilishi kontekstida InsurTech yechimlari sug‘urta kompaniyalarining operatsion samaradorligini oshirish, sug‘urta xizmatlari qamrovini kengaytirish va sug‘urta risklarini boshqarish sifatini yaxshilash vositasi sifatida xizmat qiladi [8]. Ushbu jarayonlar ayniqsa O‘zbekiston bozorida muhim ahamiyatga ega, chunki an’anaviy sug‘urta modellari hali to‘liq raqamli iqtisodiyot talablariga va iste’molchilar kutgan natijalariga javob bera olmaydi.

Ilmiy manbalar va xalqaro tajribani tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, InsurTech faqat sug‘urta operatsiyalarining alohida elementlarini emas, balki deyarli butun sug‘urta siklini qamrab oladi — mahsulotni ishlab chiqish va anderraytingdan tortib, savdo va da’volarni ko‘rib chiqish jarayonigacha[9]. Shuningdek, raqamli yechimlarni joriy etish xarajatlarni kamaytiradi, operatsion shaffoflikni oshiradi va mijozlar tajribasini yaxshilaydi, bu esa rivojlanayotgan sug‘urta bozorlari uchun ayniqsa dolzarbdir.

Tadqiqotda sug‘urtada InsurTechni qo‘llashning asosiy yo‘nalishlari tizimlashtirildi, ular O‘zbekiston sug‘urta bozorining sharoitlariga moslashtirilishi mumkin. Ushbu yo‘nalishlar 1-jadvalda taqdim etilgan.

1-jadval

Sug‘urta faoliyatida InsurTechni qo‘llashning asosiy yo‘nalishlari

InsurTech yo‘nalishi	Qisqacha tavsif	Raqamli savdo kanallari
Raqamli savdo kanallari	Onlayn platformalar, mobil ilovalar va sug‘urta bozorlari	Mijozlar bazasini kengaytirish, tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish
Anderraytingni avtomatlashtirish	Big Data va mashinaviy o‘rganish algoritmlaridan foydalanish	Sug‘urta risklarini baholash aniqligini oshirish
Shaxsiylashtirilgan sug‘urta mahsulotlari	Mijozlar xulq-atvori va ehtiyojlariga oid ma’lumotlarni tahlil qilish	Sug‘urta mahsulotlarining jozibadorligini oshirish
Raqamli da’volarni ko‘rib chiqish	Onlayn arizalar, sug‘urta da’volarini avtomatlashtirilgan qayta ishlash	To‘lov muddatlarini qisqartirish va mijozlar ishonchini oshirish
Sun’iy intellektni qo‘llash	Chatbotlar, aqlli qaror qabul qilish tizimlari	Xizmat sifatini va operatsion samaradorlikni oshirish
Blokcheyn texnologiyalarini qo‘llash	Aqlli shartnomalar, xavfsiz ma’lumot almashinuvi	Shaffoflikni oshirish va fribgarlikni kamaytirish
Kiber sug‘urta	Raqamli va axborot xavfi sug‘urtasi	Mahsulot liniyasini kengaytirish
Risklarni tahlil qilish va monitoring	Sug‘urta risklarini real vaqtda prognozlash va monitoring qilish	Sug‘urta kompaniyalarining barqarorligini oshirish

Manba: Muallif tomonidan Swiss Re Institute, OECD, World Bank va PwCning tahliliy materiallari asosida tuzilgan.

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

Jadvalda keltirilgan ma'lumotlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston sug'urta bozorida InsurTechni joriy etish bo'yicha eng katta salohiyatga ega yo'nalishlar — raqamli taqsimot kanallari va anderraytingni avtomatlashtirishdir. Ushbu yo'nalishlar sug'urta xizmatlarining mavjudligini sezilarli darajada tezlashtiradi va sug'urta kompaniyalarining operatsion xarajatlarini kamaytiradi [10]. Shuningdek, da'volarning raqamlashtirilishi va sun'iy intellektidan foydalanish mijozlar ishonchini shakllantirishga yordam beradi, bu esa sug'urta bozorining muhim rivojlanish omili hisoblanadi. Shu bilan birga, InsurTech yechimlarini joriy etishda institutsional va me'yoriy qo'llab-quvvatlash zarur[11]. Raqamlashtirish uchun infratuzilmaning yetishmasligi, investitsiya resurslarining cheklanganligi va malakali mutaxassislarning yetishmasligi sug'urta sanoatining raqamli transformatsiya jarayonini sekinlashtiradi. Shu sababli, O'zbekistonda InsurTechni rivojlantirish milliy sug'urta bozorining xususiyatlari va raqamli yetuklik darajasini hisobga olgan holda bosqichma-bosqich amalga oshirilishi lozim[12]. Xulosa qilib aytganda, tahlillar shuni ko'rsatadiki, InsurTech sug'urta bozorini modernizatsiya qilishning asosiy tarkibiy qismi va bozorning uzoq muddatli samaradorligi, barqarorligi hamda raqobatbardoshligini oshirishning muhim vositasidir. Raqamlashtirishni aks ettiruvchi eng muhim miqdoriy ko'rsatkichlar tahlil qilindi [13]. 2025-yilga oid ko'rsatkichlarni tahlil qilish O'zbekistonda InsurTechning qaysi segmentlarga eng katta ta'sir ko'rsatayotganini hamda qaysi yo'nalishlarda yanada rivojlanish salohiyati mavjudligini aniqlash imkonini beradi.

2-jadval

2025 yilda O'zbekiston sug'urta bozorida InsurTechni joriy etishning asosiy ko'rsatkichlari

Ko'rsatkich	Ma'nosi (2025)	Iqtisodiy ahamiyati
Sug'urta polislarining onlayn savdo ulushi, %	32–38	Sug'urta xizmatlarining mavjudligini oshirish (raqamli taqsimotning o'sishi)
Raqamli savdo kanallaridan foydalanayotgan sug'urta kompaniyalari ulushi, %	70–75	Bozorning raqamli infratuzilmasini kengaytirish
Sug'urta da'volarini ko'rib chiqish muddatini o'rtacha qisqartirish, %	38-45	Mijozlar ishonchini va qoniqishini oshirish
Chakana sug'urtada avtomatlashtirilgan anderrayting ulushi, %	30-35	Risklarni baholash aniqligini oshirish
Sug'urta kompaniyalarining operatsion xarajatlarini kamaytirish, %	18-22	Operatsion samaradorlikni oshirish
Mijozlarga xizmat ko'rsatishda AI va chatbotlardan foydalanish, kompaniyalar ulushi, %	45-50	Mijozlarga xizmat sifatini oshirish
Onlayn to'lovlar orqali amalga oshirilgan sug'urta to'lovlari ulushi, %	35-40	To'lovlarning shaffofligi va tezligini oshirish
Kiber sug'urta talabining o'sishi, %	25-30	Mahsulot liniyasini kengaytirish, raqamli risklar bo'yicha bozor talabining o'sishi

Manba: Muallif tomonidan sug'urta bozorining tahliliy sharhlari, tartibga soluvchi organlar materiallari va ekspert baholariga (Swiss Re Institute, World Bank, OECD, PwC) asosanib tuzilgan.

Milliy statistika ma'lumotlariga ko'ra, sug'urta xizmatlari hajmi 10,9 trln so'mni tashkil etdi va baxtsiz hodisa, transport, mol-mulk sug'urtasi kabi segmentlar kattaroq ulush egalladi. Sug'urta bozorining 2025-yil birinchi yarmida 46 % o'sish qayd etilgani bildirildi, bu bozorning faolligi va talab oshganini ko'rsatadi.

2025-yilga oid miqdoriy ko'rsatkichlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, InsurTech yechimlarini joriy etish O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda [14]. Xususan, onlayn sug'urta polislarini sotish ulushi 32–38% ga yetgani raqamli sug'urta mahsulotlariga barqaror talab shakllanayotganini va iste'molchilarning xulq-atvorida asta-sekin o'zgarish yuz berayotganini ko'rsatadi.

Sug'urta da'volarini ko'rib chiqish muddatining sezilarli darajada qisqarishi (38–45%) operatsion shaffoflikni oshirish va tranzaksiya xarajatlarini kamaytirishda raqamli vositalarning samaradorligini tasdiqlaydi. Bu sug'urta kompaniyalariga jamoatchilik ishonchini oshirishdagi muhim omil hisoblanadi [15].

Andarraytingning avtomatlashtirilish darajasi oshishi va operatsion xarajatlarning kamayishi shuni ko'rsatadiki, InsurTech nafaqat mijozlarga xizmat sifatini yaxshilaydi, balki sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlaydi. [16] Shu bilan birga, kiber sug'urtaga bo'lgan talabning oshishi sug'urta bozorining yangi raqamli xavflarga moslashuvini va zamonaviy sug'urta mahsulotlarini rivojlantirishni aks ettiradi.

Umuman olganda, 2-jadvaldagi ma'lumotlar shuni tasdiqlaydiki, 2025 yilda InsurTech O'zbekiston sug'urta bozorini modernizatsiya qilishning asosiy harakatlantiruvchi kuchiga aylangan. Shu bilan birga, yanada rivojlanish salohiyati mavjud bo'lib, ayniqsa risklarni boshqarishni avtomatlashtirish, da'volarni raqamlashtirish va innovatsion sug'urta mahsulotlarini ishlab chiqish segmentlarida katta imkoniyatlar saqlanib qolmoqda [17].

Sug'urta operatsiyalarida moliyaviy texnologiyalarni joriy etish bo'yicha tendensiyalar va miqdoriy ko'rsatkichlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, InsurTech O'zbekiston sug'urta bozorini modernizatsiya qilishning asosiy harakatlantiruvchi kuchiga aylanmoqda. 1-jadvalda taqdim etilgan natijalar shuni ko'rsatadiki, moliyaviy texnologiyalar sug'urta siklini deyarli barcha bosqichlarini qamrab oladi — savdo va andarraytingdan tortib, da'volarni ko'rib chiqish va risklarni boshqarishgacha. Bu sug'urta sohasidagi raqamli transformatsiyaning tizimli tabiatini namoyon etadi.

2-jadvalda 2025 yilga oid miqdoriy ma'lumotlar InsurTech yechimlarining amaliy samaradorligini tasdiqlaydi. Onlayn sug'urta polislarini sotish ulushining 32–38% ga o'sishi va aksariyat sug'urta kompaniyalarida raqamli savdo kanallaridan keng foydalanilishi raqamli sug'urta xizmatlariga barqaror talab shakllanganini ko'rsatadi.

Sug'urta da'volarini ko'rib chiqish muddatining sezilarli qisqarishi va operatsion xarajatlarning kamayishi sug'urta operatsiyalarida operatsion samaradorlik va shaffoflikning oshganini tasdiqlaydi.

Tahlillar shuni ham ko'rsatadiki, andarraytingni avtomatlashtirish va sun'iy intellektidan foydalanish sug'urta risklarini aniqroq baholashga yordam beradi va sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, kiber sug'urtaga bo'lgan ortib borayotgan talab sug'urta bozorining yangi raqamli xavflarga moslashuvini va risk tuzilmasining o'zgarishiga javoban mahsulot liniyasini kengaytirishini aks ettiradi.

Shu bilan birga, 1–2-jadvaldagi natijalar O'zbekiston sug'urta bozorida InsurTechning salohiyati to'liq ro'yobga chiqmaganligini ko'rsatadi. Ba'zi jarayonlar avtomatlashtirilgan va raqamli texnologiyalar qo'llanilgan bo'lsa-da, faqat ayrim jarayonlar yetuk darajada bo'lib, boshqalari, jumladan blokcheyn texnologiyalari va ilg'or tahliliy vositalardan foydalanish bo'yicha, nisbatan yosh bosqichda qolmoqda. Bu raqamli sug'urta sohasidagi kelajakdagi o'sish uchun aniq siyosat zarurligini bildiradi.

Natijalar asosida quyidagi amaliy tavsiyalar taklif etiladi.

Birinchidan, sug'urta kompaniyalari o'z ishini raqamli savdo kanallari va onlayn platformalarga qaratish orqali mijozlar komponenti bo'yicha kengroq qamrovga ega bo'lishi va tranzaksiya xarajatlarini kamaytirishi mumkin.

Ikkinchidan, Big Data asosida risklarni dastlabki baholash bilan bir qatorda, avtomatlashtirilgan andarrayning jarayonlarini kengaytirish tavsiya etiladi. Bu sug‘urta risklarini baholash aniqligini sezilarli darajada oshiradi va zarar keltiruvchi sug‘urta mahsulotlari ulushini kamaytiradi.

Uchinchidan, sug‘urta da‘volarini ko‘rib chiqish jarayonini raqamlashtirishni tezlashtirish foydali bo‘ladi. Ya‘ni, onlayn da‘volar va avtomatlashtirilgan to‘lovlarni joriy etish sug‘urta kompaniyalariga bo‘lgan ishonchni oshiradi va ularning imijini yaxshilaydi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari shuni tasdiqlaydiki, InsurTech O‘zbekiston sug‘urta bozorini rivojlantirish uchun muhim strategik yo‘nalish hisoblanadi. Aniqlangan yo‘nalishlar va miqdoriy ko‘rsatkichlarga asoslangan moliyaviy texnologiyalarni izchil va tizimli joriy etish sug‘urta faoliyatining samaradorligini oshiradi, sug‘urta institutlariga bo‘lgan ishonchni mustahkamlaydi va sug‘urta bozorining uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta‘minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. P. Schueffel, “Taming the Beast: A Scientific Definition of FinTech,” *J. Innov. Manag.*, vol. 4, no. 4, pp. 32–54, 2017.
2. P. L. Brockett and X. Deng, “Big Data Analytics in Insurance,” *Risk Manag. Insur. Rev.*, vol. 18, no. 1, pp. 1–15, 2015.
3. World Economic Forum, “The New Physics of Financial Services,” World Economic Forum, Geneva, 2018.
4. McKinsey & Company, “Insurance 2030: The Impact of AI on the Future of Insurance,” McKinsey Global Institute, 2021.
5. M. Eling and J. T. Schmit, “Is There a Market for Cyber Insurance?,” *Geneva Pap. Risk Insur. Issues Pract.*, vol. 43, no. 1, pp. 131–156, 2018.
6. K. Schmidt, “InsurTech and the transformation of the insurance industry,” *J. Risk Insur.*, vol. 85, no. 2, pp. 1–15, 2018.
7. A. Bohnert, A. Fritzsche, and S. Gregor, “Digital transformation in the insurance industry: Overview and new business models,” *Electron. Mark.*, vol. 29, no. 3, pp. 401–424, 2019.
8. Swiss Re Institute, “World Insurance: The Great Pivot East Continues,” Swiss Re Institute, Zurich, 2020.
9. OECD, *OECD science, technology and innovation outlook 2021: Times of crisis and opportunity*. OECD Publishing, 2021. [Online]. Available: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-science-technology-and-innovation-outlook-2021_75f79015-en.html
10. M. Eling and M. Lehmann, “The impact of digitalization on the insurance value chain and the insurability of risks,” *Geneva Pap. Risk Insur. Issues Pract.*, vol. 43, no. 3, pp. 359–396, 2018.